

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkversterking Wolferen – Sprok

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

24 april 2018 / projectnummer: 3276

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport (MER)

Het Waterschap Rivierenland heeft via het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma de opdracht gekregen om 15 kilometer dijk te versterken tussen Wolferen en Sprok. Daarnaast bevindt zich in dit gebied één ruimtelijke reservering voor een mogelijke dijkteruglegging, namelijk bij Oosterhout. Vanwege deze ruimtelijke overlap is in het Bestuurlijk Overleg MIRT¹ eind 2016 besloten om de dijkversterking en de dijkteruglegging in een verkenning te onderzoeken. De verkenning onderzoekt twee mogelijke oplossingen: een dijkversterking op het gehele traject of een dijkversterking met inpassing van de dijkteruglegging Oosterhout.

Om deze besluitvorming over de dijkversterking en eventuele dijkteruglegging te ondersteunen gaan de provincie en het waterschap de m.e.r.-procedure doorlopen en wordt een MER opgesteld. Het MER zal bestaan uit twee onderdelen: een eerste deel met onderzoek gericht op het kiezen van een voorkeursalternatief en vervolgens een tweede deel met gedetailleerder onderzoek naar de invulling van dat voorkeursalternatief.

De Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben de Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')² gevraagd om te adviseren over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De Commissie heeft de notitie reikwijdte en detailniveau (verder NRD) tot zich genomen en is van mening dat deze een goede aanzet geeft voor het op te stellen MER.

Om het milieubelang volwaardig te kunnen betrekken bij de besluitvorming adviseert de Commissie om in het MER in ieder geval de onderstaande informatie op te nemen:

- Een duidelijke beschrijving van de trechtering van alternatieven (van zowel dijkversterking als dijkteruglegging): van bouwstenen naar oplossingsrichtingen naar alternatieven naar de keuze van het voorkeursalternatief. Besteed daarbij aandacht aan de milieueffecten die bij deze trechtering een rol hebben gespeeld.
- Een kritische analyse van de uitgangspunten in relatie tot de gehanteerde (vrij nieuwe) veiligheidsnorm.
- Een beschrijving van de effecten op het natuurnetwerk, zowel Europees (Natura 2000) als Gelders/nationaal, dat forse delen van het plangebied omvat. Hierbij kan het ook om positieve effecten gaan, bijvoorbeeld door maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water (hierna KRW) of het Nationaal Natuur Netwerk (hierna NNN) binnen het project mee te nemen.
- Een beschrijving van de hinder in de aanlegfase (geluid, trillingen, luchtkwaliteit) en mogelijke maatregelen om deze te beperken.

De samenvatting verdient bijzondere aandacht. Dit is het onderdeel van het MER dat besluitvormers en belanghebbenden vaak als eerste lezen. Daarom is het belangrijk dat de samenvatting zelfstandig te lezen is en een goede afspiegeling biedt van de inhoud van het MER.

¹ MIRT staat voor Meerjaren Infrastructuur Ruimte en Transport.

² De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3276](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

Voor de realisatie van de dijkversterking wordt:

- of een Projectplan Waterwet opgesteld door het waterschap Rivierenland dat goedgekeurd dient te worden door Gedeputeerde Staten van Gelderland (coördinerend bevoegd gezag)
- of een Provinciaal Inpassingsplan waarbij Gedeputeerde Staten van Gelderland initiatiefnemer zijn en Provinciale Staten (coördinerend) bevoegd gezag.³

In de volgende hoofdstukken van dit advies geeft de Commissie in meer detail aan welke informatie het MER moet bevatten. Het advies gaat niet in op de onderwerpen die al uitgebreid in de NRD zijn besproken.

2. Opgave en besluiten

2.1 Doelstellingen

De doelstelling van het project is om de Waaldijken tussen Wolferen en Sprok aan de wettelijke hoogwaterveiligheidsnormen te laten voldoen (zie NRD pagina 3 en 8). De dijkteruglegging bij Oosterhout, onderdeel van het project, heeft daarnaast als doel om de waterstand in de rivier te verlagen, in combinatie met een verhoging van de ruimtelijke kwaliteit in het (nieuwe) winterbed.⁴ Tot het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit zou ook kunnen behoren: maatregelen uit het beheerplan Natura 2000 (Rijntakken), maatregelen die het natuurnetwerk of maatregelen die de leesbaarheid van het landschap, beleving en cultuurhistorie ten goede komen, maatregelen die bijdragen aan het bereiken van KRW doelen.⁵

2.2 Veiligheidsopgave

In paragraaf 2.3 van de NRD staat de waterveiligheidsopgave verder uitgewerkt. De omvang van de veiligheidsopgave is afhankelijk van de hoogwaterveiligheidsnormen zoals deze per 1 januari 2017 zijn vastgesteld. Voor het dijktraject Wolferen – Sprok geldt een maximaal toelaatbare kans van overstroming van 1/10.000 per jaar. Deze norm is zo streng vanwege het grote gevolg van een overstroming voor onder meer de woningen in het achterland. In 2016 is de dijk getoetst aan deze normen. Uit deze toetsing is gebleken dat voor bijna het hele dijktraject de dijk niet voldoet in hoogte en stabiliteit en dat de dijk kwetsbaar is voor piping.

Ervaring met het ontwerp van primaire waterkeringen op basis van de nieuwe veiligheidsnormen wordt momenteel opgebouwd. Ontwerprichtlijnen en instrumenten worden nog continu doorontwikkeld. In de fase van de NRD zijn de ontwerpberekeningen gebaseerd op

³ Wat voor soort besluit genomen gaat worden wordt in de loop van het project duidelijk. Voor de inhoud van het MER zal dit geen verschil maken. Daarmee wordt bedoeld dat voor beide besluiten dezelfde informatie met hetzelfde detailniveau nodig zal zijn.

⁴ De gemeente Overbetuwe vraagt in haar zienswijze aandacht voor een zorgvuldige inpassing die bijdraagt aan landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit. De gemeente vraagt daarbij aandacht voor de maat en schaal van de gemeente, de inpassing in het landschap en belangen voor agrariërs (o.a. glastuinders), natuur en recreatie.

⁵ Zie ook de zienswijze van Rijkswaterstaat op dit punt.

conservatieve uitgangspunten. Een in het MER aan te houden verfijndere rekenwijze zal mogelijk leiden tot (ruimtelijk) gereduceerde ontwerpen. Daarom adviseert de Commissie om steeds kritisch de gekozen oplossingsrichtingen en alternatieven te evalueren.

2.3 Besluitvorming en participatie

Hoofdstuk 5 van de NRD gaat in op het proces, de m.e.r.-procedure en de beoogde participatie in het project. Er is sprake van een zorgvuldig vormgegeven participatieproces met de omgeving waarin omwonenden in ateliers kunnen meedenken over de dijkversterking en dijkteruglegging.⁶

Zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag hebben aangegeven veel waarde te hechten aan de ideeën en aanvullingen van bewoners en belanghebbenden. Daarom is en wordt er intensief contact gezocht. Zo hebben zij laten weten dat in de periode tot aan vaststelling van het VKA participatie gericht is op het nagaan van de volledigheid van de alternatieven, de uitkomsten van het onderzoek en nadere uitwerking van maatwerkoplossingen (bijvoorbeeld bij Sprok⁷) en de meekoppelkansen. Desgevraagd heeft bevoegd gezag aangegeven dat aan het vaststellingsbesluit VKA met bijbehorend MER fase 1 geen ter inzage- en zienswijzeperiode wordt gekoppeld.

De Commissie geeft in overweging om het MER 1^e fase samen met de keuze voor het voorkeursalternatief ter inzage te leggen en hierop zienswijzen te vragen. De reden hiervoor is dat de terinzagelegging en zienswijzeperiode nu alleen zal plaatsvinden op het moment dat projectplan (en/of Inpassingsplan) en het volledige MER gereed is. Als op dat moment overhoopt uit de zienswijzen blijkt dat bepaalde informatie of bezwaren over het hoofd zijn gezien, kan dit (forse) vertraging met zich meebrengen.

Naast de besluitvorming over het Projectplan Waterwet (of het PIP) zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen, zoals bestemmingsplannen en uitvoeringsbesluiten (vergunningen en ontheffingen, waaronder de vergunning en/of ontheffing Wet natuurbescherming). Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is. Ga ook in op de eisen die in het kader van de uitvoeringsbesluiten worden gesteld aan het detailniveau voor het in beeld brengen van de milieueffecten van het voorkeursalternatief c.q. de planuitwerking.

⁶ In diverse zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor de participatie van bewoners en belanghebbenden.

⁷ Zoals ook aangedragen in de zienswijze van de gemeente Lingewaard. Zij geeft aan dat bij een maatwerkoplossing mogelijk een combinatie kan worden gezocht van de functie van de dijk als waterkering en als parkeerplaats, uitkijkpunt, pleisterplaats, passend bij de schaal van de bestaande bebouwing in de directe omgeving.

3. Alternatieven en selectieproces

3.1 Samenstelling alternatieven en selectie

Alternatievenontwikkeling

De NRD geeft in hoofdstuk 3 weer hoe de alternatievenontwikkeling verloopt. Daarbij valt op dat vanuit bouwstenen, via principeoplossingen en uitgangspunten, enerzijds alternatieven voor dijkversterking en anderzijds voor dijkteruglegging worden ontwikkeld. Kort wordt geschetst waarom andere oplossingsrichtingen zijn afgefallen.

Er worden drie alternatieven voor dijkversterking geschetst:

- Alternatief versterken in grond.
- Alternatief binnendijkse constructie.
- Alternatief binnen- en buitendijkse constructie.

Daarnaast worden er drie alternatieven voor een mogelijke dijkteruglegging bij Oosterhout geschetst:

- Alternatief beperkte verlegging.
- Alternatief natuurverbinding.
- Alternatief recreatief rivierpark.

Selectie van alternatieven

Uit deze twee sets van alternatieven worden volgens de NRD nog geen integrale alternatieven voor het gehele traject Wolferen-Sprok ontwikkeld. De Commissie gaat er van uit dat de in de NRD genoemde alternatieven eigenlijk meer oplossings*richtingen* zijn, waarmee (al dan niet per deelsectie) nog meer concrete alternatieven geformuleerd moeten worden. De Commissie adviseert om de robuustheid en onderbouwing van de keuze voor het voorkeursalternatief te vergroten door tenminste één maar bij voorkeur meerdere integrale alternatieven te ontwikkelen. De Commissie denkt bijvoorbeeld aan: een integraal alternatief waarin sprake is van dijkversterking langs het gehele traject (waar nodig) en een alternatief waarin een combinatie van dijkversterking en dijkteruglegging plaats vindt.

Beschrijf in het MER op een duidelijke en navolgbare wijze welke afwegingen en keuzes zijn gemaakt om te komen vanuit integrale alternatieven tot het voorkeursalternatief, waarbij het milieubelang volwaardig is meegewogen (NRD hoofdstuk 3). Dit punt verdient extra aandacht gelet op de fasering van het MER en de terinzagelegging aan het einde van het traject (zie ook paragraaf 2.3 van dit advies). Geef tevens aan of en in welke mate de alternatieven met dijkteruglegging passen in de lange termijn visie zoals deze vastgelegd gaat worden in de Rijksstructuurvisie grote rivieren.

Toekomstbestendigheid alternatieven

Maak bij het alternatievenonderzoek een duidelijke afweging op het criterium 'toekomstbestendige inrichting'. Betrek daarin ook de toekomstvastheid van oplossingen, met andere woorden is de gekozen oplossing uitbreidbaar dan wel aanpasbaar of niet. Bij de afweging van de oplossingen is het van belang rekening te houden met eventuele toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in het gebied, om zodoende een toekomstbestendige inrichting te realiseren.

De gekozen oplossingsrichtingen hebben mogelijk significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden. Daarom adviseert de Commissie om op voorhand aan te geven welke harde belemmeringen hieruit voort kunnen komen en wat dit betekent voor de samenstelling van de integrale alternatieven. Dit kan door het voorkomen van beschermde habitats en soorten (onder andere vogels in het uitgestrekte Vogelrichtlijngebied) in de nabijheid van de dijk / het beoogde 'werkgebied' in kaart te brengen.⁸ In het geval van Natura2000-uitbreidingsopgaven zijn hierbij ook potentiële voorkomens van belang.

Daarnaast merkt de Commissie op dat de in het NRD aangehouden afmetingen van de benodigde ingrepen aan de conservatieve kant lijken. Uit geoptimaliseerde berekeningen kan mogelijk blijken dat de buitenberm niet nodig is en dat de pipingberm mogelijk in lengte kan worden beperkt. Daardoor zouden mogelijke oplossingsrichtingen afgevalen kunnen zijn. De Commissie adviseert daarom voorafgaand aan een verdere uitwerking van de oplossingsrichtingen en maken van keuzes gedetailleerde ontwerpberekeningen uit te voeren.

Gelet op de plaatselijke situatie zal in het MER aannemelijk moeten worden gemaakt waarom mogelijk gekozen wordt voor een dijkeruglegging, terwijl aan de overzijde van de rivier kansen aanwezig lijken voor een minder ingrijpende maatregel met vergelijkbare waterstandsverlagende effecten.⁹ De Commissie geeft in overweging om, mede gelet op de zienswijzen, ter hoogte van de Beuninger Waard te verkennen of door (ook) de overzijde van de rivier te benutten, niet tot andere of aanvullende oplossingsrichtingen kan worden gekomen om de invulling van de lange termijn ambitie voor de waterstandsverlaging in dit riviertraject te verwezenlijken. De resultaten van deze verkenning kunnen worden gebruikt bij de onderbouwing van de besluitvorming over het VKA.

3.2 Gebiedsopgave (meekoppelkansen)

In de NRD (paragraaf 2.5) wordt ingegaan op de mogelijke meekoppelkansen in het gebied. In tabel 2.2 worden diverse projecten genoemd die een meekoppelkans kunnen worden. Breng per meekoppelproject concreet de kansen in beeld en geef (indien voldoende concreet) weer hoe deze kansen in het alternatievenonderzoek worden uitgewerkt, eventueel ook in het kader van mitigatie of compensatie van effecten op bijvoorbeeld natuur.

⁸ In het rapport 'Ruimtelijk Kwaliteitskader' is Natura 2000 alleen opgenomen als beleid, door aan te geven welk gebied binnen de aanwijzing valt. Op de feitelijke inhoud, de beschermde natuur binnen dit gebied, is niet ingegaan. Deze kennis is wel nodig voor een toegesneden ontwerp dat significante schade vermijdt.

⁹ Zie ook een aantal van de zienswijzen op dit punt.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Beschrijf de dijkverbetering/dijkversterking en meekoppelkansen zo uitgebreid als nodig is om een goede effectbeschrijving mogelijk te maken. Geef waar relevant inzicht in:

- de activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik);
- de benodigde hoeveelheden zand, klei en andere (dijkbekledings)materialen en de gewenste kwaliteit van de te gebruiken grond(zowel fysisch als chemisch). Geef door middel van een grondbalans aan in hoeverre grond van welke kwaliteit van buiten het plangebied moet worden aangevoerd;
- de logistiek van de aanvoer van grond en andere materialen in relatie tot de bestaande (weg)infrastructuur en de in dat kader te treffen voorzieningen, zoals bijvoorbeeld de aanleg van tijdelijke depots;
- de fasering en doorlooptijd van de uitvoering.

Het is nu nog niet duidelijk waar de materialen voor de dijkversterking vandaan komen. Wellicht zijn er mogelijkheden in het gebied zelf. Daarnaast kan er eventueel sprake zijn van (aanvullende) delfstoffenwinning bij de aanleg van de nevengeul, als uit bodemonderzoek blijkt dat hier vermarktbaar hoeveelheden aanwezig zijn. Geef daarom in het MER aan of er voor de dijkversterking nieuwe ontgrondingen nodig zijn in het studiegebied. Indien dat het geval is dan dient hiervoor een vergunning aangevraagd te worden. Van deze eventueel 'nieuwe' ontgroning(en) dienen de effecten op aanwezige natuurwaarden, cultuurhistorische waarden en eventueel overige relevante waarden in beeld te worden gebracht.

4.2 Beoordelingskader

Het beoordelingskader in tabel 4.1 bestaat uit een groot aantal thema's. Zoals in hoofdstuk 1 aangegeven is er sprake van een gefaseerde aanpak: keuze van het voorkeursalternatief en vervolgens uitwerking ervan in een projectplan. In het beoordelingskader is geen onderscheid gemaakt naar deze fasen (zie NRD paragraaf 4.5).

In de verkenningsfase moeten de alternatieven onderzocht worden op de aspecten die voor de keuze van het voorkeursalternatief onderscheidend zijn. Dit zijn met name het doelbereik, de aspecten waarbij effecten met een permanent karakter optreden en de effecten met een tijdelijk karakter.

Het valt de Commissie op dat hinder tijdens de uitvoering (geluid, trillingen, luchtkwaliteit) niet is opgenomen in het beoordelingskader, wel zeer summier in paragraaf 4.5.7 van de NRD. Uitvoering kan echter 2 à 3 jaar duren en kan aanzienlijk effecten op de leefomgeving hebben. Geef voor het voorkeursalternatief aan welke voor het milieu relevante (uitvoerings)aspecten er zijn, zoals (tijdelijke) hinder. Werk in het MER de mitigerende maatregelen uit om hinder en andere milieueffecten van het voornemen te minimaliseren. Ook moet worden aangetoond dat het voorkeursalternatief uitvoerbaar is binnen wet- en regelgeving en te nemen besluiten waaronder vergunningen/ontheffingen. Daarom is het belangrijk dat het detailniveau van het MER hierop aansluit.

4.3 Natuur

Natura 2000-gebied

De uiterwaarden binnen het plangebied behoren bijna allemaal tot het Natura2000 gebied Rijntakken. Dit Natura 2000 gebied is bijzonder uitgestrekt. Daarom is het belangrijk vooral die natuurdoelen te benoemen die voor het studiegebied van belang zijn. In aansluiting daarop kan worden aangegeven of deze soorten of habitats nu al gebruik maken van de omgeving van de (geplande) dijk, of dat vanwege gunstige potenties in de nabije toekomst zouden kunnen doen. Vogelsoorten spelen in deze analyse een grote rol, omdat veel uiterwaarden in de eerste plaats Vogelrichtlijngebied zijn. Voor vogelsoorten en andere verstoringsgevoelige soorten, zijn ook eventuele effecten in de aanlegfase belangrijk om te beschouwen. Indien significant negatieve gevolgen op voorhand niet zijn uit te sluiten dient een Passende beoordeling te worden opgesteld. De Commissie adviseert die als bijlage in het MER op te nemen en de conclusies over te nemen in het hoofddocument. Indien significante effecten niet kunnen worden uitgesloten dan kan het voornemen alleen doorgang vinden als de zogenaamde 'ADC-toets'¹⁰ met succes en in de juiste volgorde wordt doorlopen. In dat geval adviseert de Commissie een aanzet voor deze toets in het MER op te nemen (inschatting of deze kansrijk is, en zo ja waarom).

Overige beschermde gebieden

Voor het (nationaal en) Gelders Natuurnetwerk geldt in wezen hetzelfde als voor het Natura 2000 gebied: benoem voor het plangebied de huidige natuurbeheertypen en de 'ambitietypen' die de provincie nastreeft. Geef aan in hoeverre deze ontwikkeling kan worden verstoord óf versterkt door de dijkversterking en -teruglegging, de aanlegfase inclusief. Geef aan of een eventuele schade tot een compensatieopgave leidt en waar die gevonden zou kunnen worden. Hier ligt tevens een mogelijke relatie met de dijkteruglegging: waar deze dijkteruglegging plaatsvindt kan mogelijk riviergebonden natuur een kans krijgen en daarmee compenseren voor effecten op andere plekken.

Beschermde soorten en rode lijstsoorten

Doe, in het verlengde hiervan, hetzelfde voor (streng) beschermde soorten binnen de zoekruimte van de nieuwe dijk en -teruglegging. Beschrijf de beschermde soorten in het studiegebied voor zover die door het voornemen beïnvloed kunnen worden. Doe dit voor zover relevant voor de aanleg- en eindfase afzonderlijk. Geef deze aan op kaart en ga in op de volledigheid van de gegevens. Beschrijf per relevante soort in hoeverre verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden worden en wat de gevolgen kunnen zijn voor de gunstige staat van instandhouding, rekening houdend met mitigerende en eventueel compenserende maatregelen. Motiveer, indien een ontheffing nodig is, op grond waarvan wordt verondersteld dat die wordt verleend.

¹⁰ Deze houdt in: zijn er geen Alternatieven? zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang? worden de nodige Compenserende maatregelen getroffen. De ADC-toets maakt formeel geen deel uit van de Passende beoordeling.

Bos en houtopstanden

Geef tevens de ligging en het areaal van de bosgebieden en houtopstanden aan in het plan-gebied. Beschrijf het oppervlakteverlies of -winst (bijvoorbeeld bij dijkteruglegging) van de houtopstanden per alternatief.

4.4 Bodem en water

Aanvullend op de NRD (paragraaf 4.5.4) adviseert de Commissie om het volgende in het MER op te nemen:

- Breng de benodigde hoeveelheden grond, de herkomst en de kwaliteit ervan (fysisch en chemisch), inclusief de logistiek van aan- en afvoer en eventueel hiervoor benodigde depots in beeld.
- Geef een beschouwing van de mogelijke gevolgen voor verontreiniging van grond- en oppervlaktewater als gevolg van de verwerking van in het gebied vrijkomende grond.
- Geef een beschouwing van de te verwachten waterkwaliteit van de eenzijdig aan de Waal aangetakte nevengeul inclusief het risico op de vorming van blauwalgen als gevolg van nalevering van nutriënten.
- Breng de beïnvloeding van het hydrologische systeem (kwel, grondwaterstanden en stromingen) onder verschillende omstandigheden in beeld als gevolg van de dijkteruglegging en het plaatsen van schermen in de dijk of directe omgeving ervan;
- Breng naast de effecten op grondwaterstanden (verhoging/verlaging) ook de situatie ten opzichte van maaiveld in beeld ten behoeve van de afgeleide gevolgen op bebouwing en landbouw. Maak daarbij indien nodig onderscheid in tijdelijke effecten tijdens de aanlegfase en de eindsituatie.
- Geef een beschouwing van de mogelijke verandering van de verspreiding van verontreiniging uit bestaande puntbronnen in het gebied.
- Breng zettingen ter plaatse van de dijkvakken en in de directe omgeving in beeld als mede de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing.

Geef tevens een beschouwing van de (mogelijke) bijdrage van de alternatieven aan de doelen voor de Waal vanuit de Kaderrichtlijn Water.

4.5 Erfgoed en ruimtelijke kwaliteit

Geef in het MER een inschatting van de effecten van de verschillende alternatieven op de aspecten landschap, cultuurhistorie (inclusief archeologie). De daaraan verbonden waarden staan al beschreven in de NRD en de achterliggende rapporten (Ruimtelijke Kwaliteitskader, rapport archeologie, historische geografie).¹¹

Geef in de effectbeschrijving op het aspect landschap ook aan waar positieve effecten optreden door verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van dijk en omgeving. Bij ingrepen die relatief grote en onomkeerbare effecten hebben op hun omgeving is het van belang de negatieve effecten op bestaande landschappelijke waarden los te beschouwen van eventuele positieve

¹¹ In de zienswijze van Buitenplaats Oosterhout wordt gewezen op het belang van het precies omschrijven van het type monument en de feitelijk begrenzing en op het in beeld brengen van het vigerend beleidskader t.a.v. monumenten.

effecten van het voornemen, ook in de samenvatting. Uit de resulterende totaalscore in de effectbeoordeling kan anders ten onrechte de indruk ontstaan dat er geen veranderingen plaatsvinden.

4.6 Woon en leefmilieu

De gevolgen voor de woon- en leefomgeving zijn mogelijk onderscheidend voor de alternatieven. Geef in dit MER daarom voldoende inzicht in deze verschillen, en geef ook aan op welke aspecten deze verschillen betrekking hebben. De Commissie denkt voor de tijdelijke effecten aan overlast vanwege de ingrepen in de vorm van geluidhinder, bereikbaarheid, verkeersoverlast, beïnvloeding luchtkwaliteit en trillingen (door bijvoorbeeld heien).¹²

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieuinformatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Kaartmateriaal en beeldmateriaal

Gebruik recent en overzichtelijk kaartmateriaal met duidelijke legenda. Op minstens één kaart moeten alle topografische namen die in het MER worden gebruikt goed leesbaar zijn aangegeven. Verduidelijk het voornemen en alternatieven door gebruik te maken van fotomontages en visualisaties.

¹² Zie hiervoor ook de zienswijze van de veiligheidsregio die aandacht vraagt voor de bereikbaarheid van het gebied tijdens de aanleg.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over de op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep op 20 maart 2018 het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ir. Casper van der Giessen
Drs. Marinus Kooiman
Drs. Allard van Leerdam
Dr. Kees Linse (voorzitter)
Ir. Corrie Smit (secretaris)
Ir. Rob Speets

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Voor de realisatie van de dijkversterking wordt:

- of een Projectplan Waterwet opgesteld door het waterschap Rivierenland dat ook goedgekeurd dient te worden door Gedeputeerde Staten van Gelderland (coördinerend bevoegd gezag)
- of een Provinciaal Inpassingsplan waarbij Gedeputeerde Staten van Gelderland initiatiefnemer zijn en Provinciale Staten (coördinerend) bevoegd gezag.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke activiteiten het gaat (<http://www.commissiemer.nl/regelgeving/besluitmer>). Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D03.2, "versterken waterkering". Een MER is mogelijk ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven.

Bevoegd gezag

Waterschap Rivierenland en provincie Gelderland.

Initiatiefnemer

Waterschap Rivierenland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Alle zienswijzen en adviezen die de Commissie tot en met 29 maart 2018 van het bevoegd heeft ontvangen, heeft ze gelezen en in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3276](#) in te vullen in het zoekvak.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

